

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

[gazeta_zaman](https://www.instagram.com/gazeta_zaman)

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы К. В. Коковну Адыглары (черкеслилени) кюнү бла АЛГЫШЛАУУ

Къабарты-Малкъарны хурметли жамауаты!

20 сентябрьде республика адыглары
(черкеслилени) кюнүн белгилерикди!

Бу байрам адыг халкыны кеп ёмюрледен
келген тарыхын, шендююлю жетишимле-
рин белгилейди, биригилюкге жоралана-
ды, аны кеп тёлюлери болдурган урунуу
эм башха айтхылы жетишимлерин, патри-
отлкыну эм кючлюлюгюбюзню эсгертеди.
Къабарты-Малкъарны жеринде жашаган
халкылары араларында мамырлыкны бла
келишиулюкню кёрюзтеди.

Бу кюн адыгла кеслерини тамырларына
къараргъа, миллет культураларын бай-
ыкыландырыргъа, ёсюп келген тёлюлеге
ниет байлыкларыны юсюнден айтыргъа,
тиллерин саклапганына къууаныргъа,
къарындашлыкны, бирликни эм шуёх-
лукню кючлерге онг береди. Бююнлюкде
адыгла, къайда жашасала да, Россейге
ыразылыкларын билдиредиле, мында
аланы ана тиллерин, миллет хазналарын,
адет-тёрелерин сакларгъа бла айнытыр-
гъа онглары барды.

Адыглары (черкеслилени) кюнүн белги-
леу мындан арысында да Къабарты-Мал-
къарда жашаган халкылары бирликлери-
ни, шуёхлукларыны эм келишиулюклери-
ни белгиси боллугуна ийнанам.

Битеу жюрегимден сизни жарык бай-
рам бла алгышлайма, саулукъ, мамыр-
лыкъ эм монлукъ тежейме.

Адыглары (черкеслилени) кюнүне аталган
материал 3-чю бетде басмаланады.

Профессионалла

«Операцияны битеу билиминги,
сынауунгу жыйып бардыраса,
сезимлени унутуп»

Малкъарлары Сагидни жашы Мурат Москвада
Граждан авиацияны ара клиникалы больни-
цасында ишлейди. Ол медицинада эм кыйын
эмда жууаплы бёлюмню сайлаганды – нейро-
хирургияны.

4 бет

КЪАРАУ

Къол кётюрююню тийишли халда барыууна – энчи эс

Къабарты-Малкъар Республиканы
Башчысы **Казбек Коков** айырыулагъа
къарау жаны бла штаб болган эм айы-
рыулары тийишлисича бардырыуларына
эс бургъан жамауат къарауу арасы
ачылган КъМР-ни Жамауат палатасына
баргъанды.

Къол кётюрюлени юч кюнүнде – 17, 18
эм 19 сентябрьде – мында айырыу участ-
каладан трансляция бардырыллыкды,
эм жамауат штабны келечилери онлайн
халда къол кётюрюню баргъаныны
юсюнден билгенлей турлукдула. Ара
участок эм жер-жерли айырыу комисси-
ялада болумну мониторингин этерикди,
айырыу комиссияла, СМИ-ле эм къара-
учула бла байламлыклары жалчыты-
рыкды.

КъМР-ни Жамауат палатасыны пред-
седатели **Хазратали Бердов** къараучула-
ны ишлерини юсюнден хапарлагъанды,
ол санда муниципалитетледе да. Дежур-
стволаны графиги тохташдырылганды,
туненеден башлап къараучула жумуш-
ларын тамамлайдыла. Айырыулагъа
къараган жамауат штаб эм жамауат

къараулары арасы суткалары ичинде
ишлерикдиле.

Араны ишине регион Жамауат пала-
таны келечилери, КъМР-де Адамны эр-
кинликлери жаны бла уполномоченный,
жамауат къараучула, СМИ келечиле,
тийишли заман болжалгъа кёре заявка
берген айырыу эркинликлери болган
инсанла, сора политика партиялары
келечилери къошуладыла. Айырыу участ-
калада къол кётюрюге 710 бойсунууда
болмаган къараучу къарайдыла.

Казбек Коков къараучула эм инфор-
мация системаны операторлары бла
ушаклашханды, алагъа тёзюмлюк
эм жетишимли иш тежегенди.

«Жамауатны жанындан быллай кон-
троль болган была бизге биринчи
айырыуладыла. Информация таблада
участкалагъа онлайн халда къараргъа
боллукду, болум жаздырылганлай
турады. Партияны хар келечиси айы-
рыулары баргъанларына къараргъа
боллукду. Ол айырыу ишни тап халда
барыууна магъаналыды, контроль этиуге
болушады, бир-бир чыгъарыкъ соруула-

ны кетереди – хар участканы не заманда
да ачык кёрюрге болады», - дегенди
КъМР-ни Башчысы, журналистлени со-
рууларына жууаглай.

«Ол бююнлюкде политика кюреше
кирген политика партиялагъа угъай,
властьха да магъаналыды. Биз адамла-
ны халлерин шарт ангыларгъа тийишли-
биз, ол санда инсанлары ыразылыкыла-
рын билдириулерине кёре да: къайсы по-
литика кючге ала къол кётюрюлюкде?
Къайсы программа, къайсы платформа
адамлагъа бююнлюкде магъаналыды?
Жамауат контроль система да инсанла-
ны политика сайлаулары туура болурча
къуралганды», - деп чертгенди Казбек
Коков.

«17 сентябрьде республикада битеу 355
айырыу участкала ишлерин башлагъ-
андыла, инсанла къол кётюредиле, та-
рыгыула алыкка болмагъандыла», - деп
белгилегенди республиканы Башчысы.

КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствоосу
пресс-службасы.

Дата

Табийгъатны жюреги бла
сюймеген бу усталыкны сайламайды

9 бет

Жылла, адамла, къадарла

Таулулары араларында ёсюп,
таулары жаныча кёргенди

Малкъарлы жол кёрюзтюучюлени ара-
ларында атларын махтау бла айтдырган
адамла болгандыла. Сотталаны Ахияны,
Хаджиланы Сейитни, Залийханланы Чок-
каны, Тилланы Юсюпню бююнлюкде кепле
эсгердиле.

10 бет

КЁРМЮЧ

КъМР-ни Башчысы Казбек Коков бу кюнледе Минеральные Воды шахарда «Көгетлени ёсдюрюуде, сакълауда, сатыуда шёндюполю технологияланы эм оборудованиланы хайырланыу» деген III Халкыла аралы технологиялы кёрмюч-конгрессни ишине кыатышханды, анда доклад бла да сёлешгенди.

Кёрмючню Россейни Эл мюлк министерствосу къураганды. Конгресс алма тереклени промышленный амал бла ёсдюрюуге жораланган магъаналы жыйылуладан бириди.

Къабарты-Малкъар Республиканы келечилерини къауумунда регионну эл мюлк министри **Хасан Сижажев**, терек бахчачылыкъ бла кюрешген жыйырма эл мюлк биригиуню оночулары болгандыла.

Кёрмючде Къабарты-Малкъарны «Базис» биригиуню гитче терекчилери эм «Фрукт-трейд» компанияны «гала», «ред чиф», «голдэн», «грэнни смит», «пинова», «джерем» эм таза алма суулары бла алма къатханлары кёргюзтүлгендиле.

Конгрессни къууанчы халда ачылыуу болгандан сора, Россейни эл мюлк министрине биринчи орунбасары **Джамбулат Хатуовну** башчылыгында «Россей Федерацияда терек бахчачылыкъны промышленный амал бла айнытуу эм аны бююнлюкде халы» деген соруулага жораланып, жыйылыу болганды.

Къабарты-Малкъарны Башчысы **Казбек Коков** республикада терек бах-

Сёз кёзетлени ёсдюрюуде шёндюполю технологияланы хайырланыуню юсюнден баргъанды

чачылыкъны бююнлюкде болумуну эм жууукъ заманда аны айнытууну юсюнден доклад этгенди.

Казбек Коков кесини сёлешуонде былай айтханды: «Терек бахчачылыкъ бизни республикага бек магъаналы бёлүмледен бириди, артыкъда эл мюлкню айнытууда. Бююнлюкде кёпжыллыкъ терекле 25 минг гектарга жууукъ жерни аладыла, аладан 23 минг гектары алма терекледиле, ол санда тирликни терк берген эм бек терк берген терек бахчала 18, 5 гектар боладыла. Терек бахчаланы асламысы тирликни толусунлай берип

башларча кезиулерине жетгенлерин белгилерчады.

«Жыл сайын республикада, орта эсеп бла айтханда, бир минг гектардан аслам жерге алма терекле салынадыла. Быйыл тереклени 1,5 минг гектарда салырга мурат этебиз. Озгъан жылда битеу алынган тирлик 517 минг тонна болганды, быйыл 535 минг тонна алырга мурат барды», - дегенди республиканы оноучусу.

Башчы дагыда, терек бахчачылыкъ бла кюрешуу жерлени кыйматлы хайырланыууга онг бергенин, налог төлеуле болгандарын, адамлагъа

иш табылгъанын чертгенди.

«Республикада терек бахчачылыкъны айнытууга керекли инфраструктура къуралганды. Бююнлюкде регионда алмаланы сакъларга жаралуу 33 жер ишленгенди, алагъа битеу да 150 минг тонна тирлик сыйынады. Быйыл республикада терек бахчачылыкъдан алгъан тирликни сакъларга деп беш инвестициялы проект бардырыла турады. Алада бир ызгъа 17 минг тонна продукция сакъларга боллукъду», - деп айтылады Башчыны докладында.

Сёлешуоню ахырында Казбек Коков Россей Федерацияны Правительствоосуна бла Эл мюлк министрствосуна ыразылыгъын билдиргенди, кырал болушлукъ болмаса, уллу кыйын салынган эм ырысхыла да кёп къоратылган терек бахчачылыкъ бёлүмню айнытхан тынч болмагъанын айтханды. «Бек ышанама, мындан арысында да ол иш барлыгъын, бююнлюкде форум бёлүмню айнытууга иги себеплик этерикди», - дегенди Къабарты-Малкъарны Башчысы.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствоосуна пресс-службасы.

АЧЫЛЫУ

Нальчикни битеуроссей курорт даражасын кыайтарырга итинедиле

Тюнене Нальчикде «Долина Нарзанов» санаторийни 2-чи корпусуну ачылыуна аталган къууанчы жыйылыу болганды. Анга КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** да кыатышханды.

Ол, жыйылгъанланы алгъышлай, аланы арасында уа шёндю санаторийде солугъанла да бар эдиле, республикада туризмни айнытууга бурулган инвестиция проектлени магъаналылыкъларын чертгенди. «Ол файдалы болур деп бек ышанабыз. Мындан ары да инвесторла бла бирге ишлерге хазырбыз. «Россейни темир жоллары» акционер обществону «Саулукъ» компаниясы республикада быллай магъаналы жумушланы энтта бардырыр деп ышанабыз», - дегенди ол.

Республиканы оноучусу ахыр жылда шахарны курортунуа кёп сынауладан ётерге, туристлени азайгъанына, финанс кытлыкъга тезерге тышгенин белгилегенди. «Болсада санаторийни коллективи аладан бет жарыкълы къутулганды. Инфраструктура сакъланып, солугъанланы, саулукулларына бакъдыргъанланы излемлери бийик даражада толтуруладыла. Мындан ары

да сиз тамамлагъан жумушланы качество игилене барырын тежейме», - дегенди Казбек Коков.

Санаторийни башчысы **Чапаланы Ибрагим** а быллай ариу, шёндюгю излемлеге келишген мекамны ишлетир ючюн уллу кыйын салынганын белгилеп, «Россейни темир жоллары» акционер обществону «Саулукъ» компаниясыны келечилерине, республиканы оночуларына, подряд организациялага ыразылыгъын билдиргенди. «Бу жангы корпус республиканы курорт онгларын андан ары айнытууга себеплик этер деп бек ышанабыз. Алай бла уа Нальчикни курорт онгларыны юсюнден, алгынча, битеу кыралда белгили болур деп ышанабыз», - дегенди ол.

Къууанчы ишге «Азимут хотелс» компанияны директорларыны советини башчысы **Александр Клячин** да кыатышханды. Компания проектни инвесторларыннан бири болганын айтырчады. Александр Ильич республиканы оночуларына проектни жашауда бардырыууга болушлукълары ючюн ыспас этгенди. «Бизни компания Къабарты-Малкъарны бек

сюеди, башха проектлени юслеринден сёлешуле барадыла. Алай бла Нальчикни битеуроссей эм халкыла аралы курорт даражасы кыайтарылырына ийнанабыз», - дегенди ол.

Ызы бла Казбек Коков бла Александр Клячин, кызыл бауну кесип, жангы корпусну ачхандыла. Къонакъла бу бешкыатлы мекамны болуму бла шагъырейленгендиле. Кертисин айтханда уа, санаторий шёндюгю излемлеге кёре ишленгенди, хар номерде да солурча онгла къуралгандыла. Битеу да бирге анда 52 номер барды, алада 98 адамга жер къуралганды. Ол санда экиотулу люкс номерле да.

Санаторий 1972 жылда ишленгенин белгилерчады. 1990 жылдан бери уа аны экинчи корпусу жабылып турганды. Аны жангыртууну юсюнден оноу 2019 жылда этилгенди. Алай бла уа «Долина Нарзановда» бююнлюкде 247 адамга жер барды. Жылны аллындан бери уа анда юч мингден аслам адам солугъанды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Къабарты-Малкъар Республикада 2022 жылда инсаннга эм жамуатны социал-демография къауумларына кёре жашау этерге боллукъ эм аз ахча ёлчемни тохташдырыуну юсюнден Къабарты-Малкъар Республиканы

Правительствоосуна

БЕГИМИ

2021 жыл 13 сентябрь,
Нальчик шахар, №185-ПП

«Россей Федерацияда жашау этерге боллукъ эм аз ахча ёлчемни юсюнден» 1997 жылда 24 октябрьде чыгарылган 134-ФЗ номерли Федерал законну 4-чю статьясыны 3-чю пунктуна, Къабарты-Малкъар Республиканы «Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоосуна юсюнден» 1999 жылда 20 февральда чыгарылган 5-РЗ номерли Законуну 16-чы статьясыны «Ж» пунктуна тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоосуна **бегим этеди:**

Къабарты-Малкъар Республиканы Уруну эм социал къоруулау министрствосуна кёргюзтгенине кёре Къабарты-Малкъар Республикада 2022 жылда инсаннга жашау этерге боллукъ эм аз ёлчемни адамга 12890 сом, ишлерге онглары болгандыла – 14050 сом, пенсиячылага – 11085 сом, сабийлеге – 14160 сом тохташдырырга.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствоосуна Председатели МУСУКЛАНЫ А.

ХАЗЫРЛЫКЪ

Участкада кыркыуусузлукну битеу амаллары жалчытылынгандыла

Тюнене эрттенликде 8 сагъатда республиканы битеу шахарларында бла районларында 355 айыру участка ачылгандыла. Быйыл кьол кетюрюю юч кюнню бардырылады, ол адамланы кыркыуусузлукларын жалчытырга, коронавирус жукъган аурууну жайылмазча этерге онг береди. Битеу айыру участкада тийишли кыркыуусуз амалла сакъланадыла: кирген заманда температураны ёнчелейдиле, кьол кьапла, маскала эм энчи кьаламла береди.

Отоулада хар юч сагъатдан дезинфекция затла бла тазалау жумушла тамамлары кьыдыла, комиссияны келечилери да энчи кьоруулары затла бла жалчытылыныпдыла: маскала, кьол кьапла, бир кере кийилген халатла, бетни кьоруулагъан экранла.

Къабарты-Малкъарда 280 айыру участкада кьол кетюрюю ишни тийишлисича бардырылууну 710 жамаут кьараучу жалчытырыкды, андан сора да, отоулада видео амал бла кьарау камерала ишлерикдиле. Кьалгъан 75 участка камерала бла жалчытылыныпдыла, ала сейф-пакетле бла бюллетеньле сакъланган сейфлеге сут-

каны ичинде видеонаблюденияны бардыргъанлай турлукдула.

Аны аллында Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Казбек Коков** регионда жашагъанланы айырыулагъа кьатышырга чакъыргъанды. «Россей Федерацияны Конституциясына кийирилген эсгериулеге кере, кыралгъа магъаналы соруулары кьабыл кьёруде Къырал Думаны магъанасы ёсгенди. Жержерли самоуправлениены магъаналыгы да ол санда. Айырыулада сиз ышанылулугуугъузну билдирген инсанланы жууапчылыклары да кетюрюлгенди. 17, 18, 19 сентябрьде – бу кюнлени кьайсы биринде да айыру участкагъа келип, тийишли кьерген кандидатыгызгъа кьол кетюраллыксыз. Ол сизни сайлауугъуз боллукду, кыралны, республиканы, муниципалитетни мындан ары айныууна сизни кьошулуугууз. Хурметли жерлешлерим, кьол кетюрюуге кьатышырыгыгызны тилейме! Хар биригизни сайлауу магъаналыды бизни келлик кюнубюзде», - дегенди Казбек Коков кесини видеообращениясында.

АБДУЛЛАХЛАНЫ Фатима.

КЪАЙГЫРЫУ

Хар инсаннга келиширча онгла

Къырал Думагъа бла жержерли самоуправленияны представительный органларына депутатланы айырырча кьол кетюрюю юч кюнню, 17 сентябрьден 19 сентябрьге дери, бардырылыкды. Къабарты-Малкъарны тийресинде айыру участкала 8:00 сагъатдан 20:00 сагъатха дери ишлерикдиле. Инсан кесини участкасын КъМР-ни Айыру комиссиясыны сайтында табаргъа боллукду, анда айыру комиссияны адресини эм аны кьауумуну юсюнден хапар билдирлинеди.

Республикада жашагъанланы дагъыда отоудан тышында («юйде») кьол кетюрюрча онглары барды. Алла амал

тийишли сылтаулары болуп, кеслерини айыру участкаларына келалмагъанлагъа жарашдырылганды.

- Керти сылтаулагъа саулукуну болуму, сакъатлык, аругъаннга, гитче сабийге кьарау эм башхала саналадыла. «Юйде» кьол кетюрюрча, айырычу 19 сентябрьде 14:00 сагъатха дери регистрация этилген жерине кере участок айыру комиссиягъа жазылган заявленияны (сёзле бла айтылган обращение) берирге керекди. Айыру комиссияны келечилери 17, 18 неда 19 сентябрьде аллай заявление берген айырычу кьол кетюрюрча, аны юйюне келедиле, - деп ангылатадыла Избиркомда.

ДАТА

Тарыхны юйретир, тёрелени сакълар мурат бла кьуралгъан байрам

20 сентябрьде Къабарты-Малкъарда эм жаш кырал байрамладан бири белгиленеди - Адыгланы (черкесилени) кюню. Анга быйыл жаланда 7 жыл толады. Быллай кьууанч кийириуну юсюнден оноу а 2014 жылда 12 августда чыгарылганды. Ол жаны бла КъМР-ни Башчысыны Указында айтылганыча, байрам инсанладан эмда жамаут организацияладан келген тилеклеге тийишлиликде кийириледи. Кеси да солуу кюндю.

ОН ЖЫЛ САКЪЛАННАН КЪУУАНЧ

Байрамны кьууанчу башламчыларындан бири - «Адыгэ хасэ» жамаут организацияны башчысы Мухамед Хафицэ бизге ангылатханыча, кьууанчы тарыхы

тынчайгъан заманды. Дагъыда ата-бабаларыбыз жылны аллындан бери туугъан сабийлени байрамларын да кьууанч эдиле кюз артында. Ол кюнледе эрттеги тейрилеге табынгандыла, тилекле этгендиле. Ма бу тёреле бла байламлыды бизни сайлауубуз», - дегенди ол.

Аны айтханыча кере, байрамны магъанасы жаланда тепсеуле, оюнла кьууанч туюлду. «Хар ишни, жумушну да кесини энчи магъанасы барды. 21 майда Кавказ урушда ёлгенлени бушуун этебиз. Ол кюн жюрегибизни жарсыу, жилау, сарнау бийлейдиле. Жаланда бушууну белгилеп турсакъ, ол жаш адамларыбызны неге юйретиркиди? Халкыбызны ёлтюрюп, туугъан жеринден кьыстап, зорлук этилип тургъанды деп келликди аланы акъылларына. Абаданла тарыхыбыздан оюм этип, мындан ары да

организация бла байламлыды. «Биз аны он жыл сакълагъанбыз, миллетге байрам керекди деп, жыйылуулада, кенгешледе айтып тургъанбыз. Черкесилени халкъла аралы ассоциациясыны жыйылыуларыннан биринде аны жангыдан сюзгенбиз, ызы бла Адыгланы кюнню тохташдырууну юсюнден тилекни Къабарты-Малкъарны алгъынныг оюучусуна белгили этгенбиз, ол а аны кьабыл кьергенди», - дейди ол.

Адыгланы кюнню миллетни ариу адет-тёрелерине, тарыхына юйретир мурат бла бардырылады. «Андан сора да, байрамны баш ниети болургъа тийишлиди. Мен республиканы элдеринде болуучума, анда уа быллай кюн эрттеден да керек болуп тургъанын айтыучудула. Адамла бирге жыйылып, ушакъ этерге, жырларгъа, тепсерге онг тапханларына кьууанадыла, бир бирлерине кьонакгъа барадыла. Сёзсюз, бу байрамны халкъ суйгенди, ол ёсюп келген тёл, этносу келир кюнню ючюн сагъыш, кьайгы этдиреди. Келишиулюкден, мамырлыкдан, татлы кьоншулукдан ахшы жукъ да жокъду да, республикада жашагъан битеу миллетлеге аланы тежерик эдим», - дейди Хафицэ.

СЕНТЯБРЬ НЕК САЙЛАННАНДЫ?

Халкыны тарыхында кеп тюрлю кезиуле боладыла, кьууанч, бушуу да бирге келедиле. Алай, сёзсюз, сау ёмюрюню сарнау, жилау этип турургъа жарамайды. Кьууанч да аны ючюн кийирилгенди. Анга кьачан тюберге тийишлиди деген соруу да кеп сюзюлгенди.

Черкесилени халкъла аралы ассоциациясыны таматасы Хаути Сохроков бизге ангылатханыча, сентябрьни адыг халкыны тарыхында болгъан тёреле бла байламлы сайлагъандыла. «Ол эл мюлк ишле бошалгъан заманды. Тирлик жыйылып, халкъ

миллетибиз быллай кьыйынлыклагъа тюшмесин деп, сакъ боллукдула. Алай ёсюп келген тёлню уа жашау сынауу жокъду. Ала тюзлюкню тохташдырабыз деп, дерт жетдиррге излериклери кьоркьуулуду.

Байрам неди? Кьууанч! Адам кьачан кьууанады? Аны жашауунда магъаналы иш болса, байрам бардырырга амаллары, кьарыуу жетсе. Биз а ол кюн нени кьууанчын этебиз? Халкыбызны. Ол кьазауатда тас болмай, бююн кюннге дери сау-саламат жетгенибизни, адет-тёрелерибизни тас этмегенибизни. Миллетибиз бийик жетишимле болдургъанына, фахмулу адамланы ёсдюргенине махтанаргъа, ёхтемленирге эркинбиз», - дейди Хаути Сохроков.

ПРОГРАММА БАЙДЫ

Алай бла ахыр жети жылны ичинде кюз артында бу датагъа аталгъан кьууанчлы жумушла бардырыладыла. Жаланда былтыр пандемия бла байламлы ала онлайн халда кьуралгъандыла.

Быйыл а ол баш кюннге тюшгенди. Алай республиканы районларында кьууанчлы ишле алгъадан да башлангандыла. Тюрлю-тюрлю кёрмючле, адабият-краеведение дерсле кьураладыла, алада миллетни тарыхыны, шёндюгю заманда жетишимлерини юслеринден хапарланады. Спорт эришиуле да бардырыладыла. Ол санда быйыл бу байрамгъа аталып юниорланы арасында самбодан биринчилик, футболдан турнир, эр кишилени арасында грэпплингден битеуроссей турнир болгъандыла.

19 сентябрьде уа Нальчикде «Черкес кьонакъбайлык-2021» этнокультура фестивалы кьураллыгы белгиленеди. Анга Иорданиядан, Тюркден, Сириядан бир журтуларыбыз да кьатышырыкдыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ПРОФЕССИОНАЛЛА

«Операцияны битеу билиминги, сынауунгу жыйып бардыраса, сезимлени унутуп»

Узак тауэлде – Лашкутада тууган жаш медицинаны андан сайлаган болмаз. Аны анасы Роза медсестра болуп кеп жылланы ишлегенди. Атасы Сагид а биологиядан окутуп турганды.

Мурат Къабарты-Малкъар кырал университетни медицина факультетин тауухандан сора интернатураны республикалы больницада этгенди. Москвага уа 2003 жылда кечгенди. «Мында ординатураны, аспирантураны да бошаганма. Шёндю Граждан авиацияны ара клиника больницасында ишлейме. Больница кеп профилылиди, нейрохирургияны кафедрасы да барды», - дейди ол бизге.

рургияды, - дейди Мурат.

Нервала адамны битеу санларында да бардыла. Нейрохирургла уа мыйыны жаргандан сора да, аркыа суюкни да багдадыла. Жарсыуга, халкыда быллай операцияланы юслеринден артык тюз оюмла жюрюмейдиле. Алгын аладан

Малкъарланы Сагидни жашы Мурат Москвада Граждан авиацияны ара клиникалы больницасында ишлейди. Ол медицинада эм кыйын эмда жууаплы бөлүмнү сайлаганды – нейрохирургияны.

ХИРУРГИЯНЫ СЮЙГЕНМЕ

Медицинага суюмеклик неден башланганды? Жаш больницада жашауунда жаланда бир кере жатханды – сабийлигинде. Анда уа анга атасыны кырындашы Малкъарланы Ахмат кыраганды. Ма бу фахмулу, асыл медикни юлгюсюндөн башланганды усталыкыга суюмеклик. Аны бюгюн да тас этмегини айтады бизни ушакъ нёгерибиз.

- Окъуганымда хирургияны бек суюгемме. Аны бөлүмлери кепдюле – бирлери - аш орунну, башхалары - бурунну, ючюнчюлери башха санланы жарып багдадыла. Алай мен а адамны санларыны барысыны да саулукълу жашауларын жалчытхан усталыкъ бла кюреширге итине эдим. Ол а нейрохи-

сора адамланы асламы сакъат болганлары ючюн тууган болурла ала.

Алай, Муратны айтханына кере, медицина атламла бла айныйды. Жаш кеси ишлеген 20 жылны ичинде окъуна болгандыла магъаналы тюрлениуле. «Бюгюнлюкде уа аркыа суюкде операцияла адамны аягы юсюне салыр, ол сакъат болмаз ючюн бардырыладыла», - дейди ол.

Аурууну бакъгандан эсе, саулукълу жашаууну бардыргъан иги болганын барыбыз да ангылайбыз. Зарядка, спорт, дагыда жюзюу да хайырлыды саулукъга. Ала адамга саулугъун жашау ёмюрюне сакъларга болушурукъдула, деп юйретеди ол. «Алай саулукъда биринчи кемчиликлени окъуна сезгенлей,

тёзюп, сакълап турмай, специалистге барыгыз», - деп кыошады ол.

Малкъар улу бюгюн ишлеген учрежденианы юсюндөн айтханда, анда билим бериу кафедрала да бардыла. Анда ординаторла бла практика юйретиуле кыураладыла, билимлери ёсдюрюледи.

Илму ишле да бардырыладыла, сёзге, операциядан сора адамны саулукълу жашауга не кыдар терк кыайтарыуу методикалары жарашдырыладыла. «Жаргъан жерни узунлугъу окъуна магъаналыды саулукъга, башха затланы сагынмай кыошакъ да. Алай бла медицинаны айнытыуга биз да кыошумчулукъ этебиз», - дейди ол.

МЫЙЫ АЛАЙ ТЕРЕН БОШДАН БУКЪДУРУЛМАГЪАНДЫ

Нейрохирург адамны мыйысын кёрген жангыз адам болур, баям. Бу кезиуде кыаллай сезим келирге боллукъду башынга? Аллахутала мыйыны бошдан букъдурган болмаз алай аяулу, деп акъыл этеди ушакъ нёгерим. «Ачык мыйыны кёргенде, титиреген окъуна этеме. Алай бу сезим терк унутулурга керекди, операцияны битеу билиминги, кыарыуунгу, сынауунгу жыйып бардыраса. Сезимле, кыоркыуу, титиреу а ишде чырмайдыла», - дейди ол.

Операцияла уа бирде 15 сагатха дери созулурга да боллукъдула, сёзге аркыа суюк жарылганды. Алай шёндю жангы амалла кийирилди, заман иги да кыысхартылганды. «Хар операция да кесича энчиди, - деп хапарлайды Мурат андан ары. - Былайда бир болумну эсгерирге суюеме. Нальчикде ишлегенимде медицинаны кыяр чекге жетген эдим.

Иш кыйынды, ол кезиуде айлыкъ да аз болганды. Алай бир жол мен дежурить этгенде жаш адамны келтиредиле. Бир улуу санлы, бийик, ариу жаш - комага тышоуп. Жарабыз, операция жетишимли бошалады. Бир кесекден а ол кесине келип, туруп, доктор, мен юйге кетдим, деп тебирейди. Тохта, жараны тикген халылары кетерейик да алай барырса, деп кыадалама анга. Ол а, кеслери тышерле, деп ышарады. Ма ол күн тышонгенме ишими магъанасына. Андан сора медицинаны кыярга, ишден кетерге деген акъыл бир заманда да келмегенди».

БОРЧУНГУ АХЫРДА УНУТМАЙСА

Врачны иши алайды – бир такыйкыага да унуталмайса саусузу. Кюнню узун сагышларынг операцияны, пациентлени юслериндендиле. Бир жол а Мурат кече 3 сагатда элгенип уяннганын тышореди эсине. Жукъу арасында аны башына саусузу жарылган жерден кыаны жутхан битеу тампонланы кетерген болурмамы деген сагыш келеди. «Медсестрага селешип, аны да уятама, - деп кюледиле ол. - Быллай кезиуде аз тойюлдюле».

Бирде, жарсыуга, саулукъларында бир кемчилик сезселе, аны Интернетде излеп, кеслерин багып башлайдыла адамларыбыз. Ол ахырда жарамайды! «Мен бу усталыкыда 25 жылны ишлейме, билимими бюгюнне дери айнытханлай турама. Алай арууну сылтауларын ангыламаган кезиулери болуучудула. Энчи билимлери, медицинадан ангылаулары болмаганла саулукъларына жаланда хата саллыкъдыла. Аны ючюн бир тюрлю ишеклик болганлай, врачча келигиз», - дейди Малкъар улу.

Адам сайлаган усталыгын не ючюн суюеди? Мурат а нейрохирургияны бир операция да башхасына ушамаганы, хар күн да жангы затла ачыкъланганлары ючюн сыйлаганын айтады. «Хирургия күндөн-күнне айныйды, жангы амалла, методикала кыураладыла. Адам аруу кыйнап, приёмула жилап күчден келип, багыудан сора уа кабинетинден ышарып, кыуанып чыкыса, андан улуу махтау, ыспас да болмаз. Ма аны ючюн да суюе нейрохирургияны. Ишге кыуру ача ючюн жюрюмей, хар эрттенликден кыуанып, ёхтемленип бара эсенг ишинге - насылыса. Ишчи күн бошалгандан сора уа, бюгюн хар нени да тюз этгенме, деп, кесинге ыразы болсанг, ол да магъаналыды», - деп акъыл этеди ол.

БОЛУМ

Саулукълу боллугъунга ийнанабыз

Тюбейланы Магометни юсюндөн эшитмеген, билмеген адам болмаз республикада, баям. Ол кыуру Къабарты-Малкъарны халкын угъай, битеу Кавказны да бирикдиргенди дерге боллукъду.

Магометчикге саулукълу жашауу, келир күню ючюн кыазауат бардырырга тышгенди. Бу жигит балачык артыкыда кыйын, аз тыбеген аруудан кыйналады – СМА-ны 1-чи кыаууму. Башхача айтханда, аны санлары тутмайдыла, ол атлаган, сюркелген угъай, олтурган да эталмайды.

СМА-ны 1-чи кыауумундан кыйналган багыуга керекли Золгенсма дарманы багыасы болмаганча кепдю – 2,1 миллион доллар. Ол а дуня башында эм багыалы дарманга саналады. Алай Аллахны ахшылыгындан, битеу халкыны болушлугу

бла Магометни багыуга керекли дарманы сатып алырга ача жыйылганды! Сагыш бир этигиз, Къабарты-Малкъар эм Къарачай-Черкесча халклары аз санлы республикала биригип, кыысха заманы ичинде 211 миллион сомну жыйган эдиле!

Магомет Москвада Золгенсма дарманы салдырганы бир ненча ай озганды. Бу жигит сабийни бюгюн халини юсюндөн аны анасы Юлия бла селешгенбиз. Аны айтханына кере, мындан ары реабилитация жумушла толтурурга керекди. «Алыкы саулугъунда улуу тюрлениуле бардыла дерге эрттеди, заман аз озганды. Шёндю тийишли дарманла ичеди, ала уа иммунитетни болумун тюрлендирдиле. Реабилитациясыз а укол хайырлы

боллукъ тойюлдю», - дегенди бизге Юлия.

Реабилитация уа кыйынды, энтта саулукъ сакълау аралага барып, специалистле бла ишлерге тышерикди. Жылда 5-6 курсдан ётерге керекди. «Уколну салганларында да айтхан эдиле, тюрлениуле кыачан эсленирилери белгисизди, хар сабийде да дарман кесича ишлейди. Алай ол бир кесек кыарыуу жыйганды, кыолчуклары, аякчыклары да азчык кыолжорекдиле, солугъан да женгиликтер этеди. Алай мындан ары да кеп ишлерге тышерикди», - дейди Юлия.

Жарсыуга, социальный сетьледе СМА аруудан кыйналган сабийлеге болушлукъ керекди деген чакырыула кепден-кеп бола барадыла. Официальный халда андан кыралда ненча

адам кыйналганыны статистикасы бардырылмайды. «Семья СМА» жандаурлукъ фонду шартларына кере уа, саусузланы саны 5-7 мингден асламды.

Юлияны бизге айтханына кере, мессенджерледе бу аруудан кыйналганланы жууукларыны кыаууму кыуралганды. Дарманы салдырган сабийлени ата-аналарыны да энчи кыаууму барды. «Сёзсюз, аруу кыйынды. Соруула болсала ары жазабыз, жууапла алабыз, бир бирге болушурга, сынауубузну билдирирге кюрешибиз. Ол да быллай болумда магъаналыды», - дейди тишируу.

Баласыны кыйналганын кёрген, ачыгынын сынаган ата-анага кыарыуу кыайдан келеди? «Бизге Магометни жашауу, сау-

лугу ючюн кыадалып кюреширге керек эди. Жилап, тынголуп турурга жарамаганын, мадар этерге борчлу болганыбызны ангылаганыбыз. Манга уа битеу сынауудан ётерге Аллахуталага ышаныулукъ, ийман болушхандыла. Бизни Жаратхан сынауу бла бирге кыарыуу, сабырлыкъ да береди. Кыйын жашау болумга тышгенлеге уа хорлатмазга, сынауулага женгирмеге, бир онгуну да ётдюремей, кыадалып кюреширге, Аллах болушургуна ийнаныулукъну тас этмеге чакырырга суюеме», - дегенди Юлия ушагыбызны ахырында.

Сёзсюз, Магометни юсюнде болган иш мындан ары да, миллетлеге юлешинмей, керекли заманда бир бирибизге болушлукъга келлигизге, ахшы, чомарт ишледе бир халк боллугъубузга ийнандырганды. Редакцияны атындан а биз хар сабийге саулукъ тежейбиз.

Бетни басмага **ТИКАЛАНЫ Фатима** хазыраганды.

19 СЕНТЯБРЬ – АГЪАЧ МЮЛКДЕ УРУННГАНЛАНЫ КЮНЮ

Табийгъатны жюреги бла суймеген бу усталыкыны сайламайды

Безюланы Ибрагим

Безюланы Токайны жашы Ибрагим Хасанияда турганды. Гитче заманындан окуна табийгъатха тартынган ючюн, школдан сора Алагирде Шимал-Кавказ агъач техникумга окургъа киргенди. Аны бошагъандан сора, билимин ёсдюрюрча, Москвада кырал агъач университетни тауусады, ызы бла Армавирде юрист усталык да алады.

Урунуу жолун ол Нальчикни агъач мюлкюню Каменкада участогунда тамата егерни кыуллугунда башлаганды. Ызы бла тюрлю-тюрлю кезиуледе охотвед, лесничий, Россельхознадзорда уучулук жаны бла надзор бардыргъан бёлюмню тамата специалисти, Чегемде уучулук мюлкню таматасы да болганды. КъМР-ни Табийгъат байлыкъла эмда экология министерствосуну федерал уучулук надзор бёлюмюнде ишлей турганлай, 2019 жылда Чегемни агъач мюлкюне башчылык этерге айырылганды.

Чегемни агъач мюлкю 2008 жылда регистрацияны ётуп, ишлеп башлаганды. Аны баш борчларындан бирлери кырал политикага кёре мюлкню кюрууларча, айнытырча, тийишли жумушлары бардырырдады. Бююнлюкде агъач фондну уллулугу 15 190 минг гектар чаклы болады. Андан Тёбен-Чегемни участогуна – 9902, Лячинкъяныкына – 3288 эм Чегемнике 2000 гектар жетеди. Ишле он жылга алгъа белгиленген регламентге кёре тамамланадыла. Бизни баш борчларыбыздан бири агъачны ёртенледен сакъларга, кюрт-кюмурсхадан, арууладан кюрууларга, жерге аугъан тереклени кетерирге, жангы битимле салыргъады. Аны чеклеринде тийишли ишле бардырылырча керекли жерлени белгилеп,

Жыл сайын сентябрьни хар ючюнчю ыйых кюнюнде агъач мюлкде урунганла профессионал байрамларын белгиледи. Ол 1977 жылда 18 сентябрьде «Агъач законодательство» кыбыл этилгенине жораланганды. Россейни бирси регионларындача, Къабарты-Малкъарда да ол кюн айырмалы ишчилени белгилеу бла кыуанч халда ётеди. Аны аллында биз бу жол Чегемни агъач мюлкюнде болганбыз. Бююнлюкде учрежденияга уллу сынамы болган Безюланы Ибрагим башчылык этеди.

графикге кышабыз. Ич ишлени эмда Рослесхознадзору келечилери бла рейдле ётдюребиз. Жер-жерли власть органла бла да тири байламлык жюртебиз. Адамла агъача аяулу кёзден кыарарча, кеслерин тап жюрютюрча жорукъланы юсюнден да билдирирча, элчиле бла тюбешиуле кыурайбыз. Саулай айтханда, ишибизде чырмарча бир тюрлю тыйгъыч жокъду.

Кадрланы юсюнден айтханда да, бююнлюкде учрежденияда 21 адам кыармашады. Аланы асламысы 15-25 жыл ишлеген сынамылы специалистледиле. Жарсыугъа, жаш адамла бери келирге артык тартынмайдыла, арт заманда жаланда эки адам кыошулганды. Бизни ишибизге дайым кёз-кыулак болуп турганлары ючюн КъМР-ни Табийгъат байлыкъла эмда экология министерствосуну ыразылыгымы билдирирге сюеме, дейди Ибрагим Токаевич.

Чегемни агъач мюлкюнде болжаллы халда баш агъашчыны кыуллугун толтурган 26-жыллык Токълуланы Ахматны жашы Омар мында ишлегенли жаланда бир жыл болады. Болсада ол кезиге иш кёллюнюгю бла кесин айырмалы кёргозталганды. Жумуш чыкъса, мюлкню не узакъ эмда кыйын участкаларына жетип тамамлайды. Ол агъач мюлк жаны бла Новочеркасск кырал мелиоратив академияны тауусуп келгенли алай кёп болмайды.

Чегемни агъачы сакъланырча тийишли категория киреди. Ол себепден жыл сайын план бла агротехника эм башха игилендириу ишле бардырыладыла. Аны чеклеринде жел аудургъан, чириген тереклени кетерирча мадар этиледиле. Жукъарган жерледе, талалада жаш терекчиле орнатылынадыла эм санитар-гигиена марда бузулмазча, суу объектлеге заран жетмезча, от тюшмезча, жолла ачылырча эм башха жумушла тамамланадыла. Адамла эркинликсиз агъачны кырмазча, агъач фондну чеклери бузулмазча, малла кирмезча контроль этиледиле. Бузукъчула административ эм уголовный жууапха тартылырча боллукъдула. Участоклада агъашчыла бла аланы орун-

Токълуланы Омар

басарлары эм мастерле, рейдле бардырып, болумну бизге билдиргенлей турадыла.

Жыл сайын, агъач фондну байыкъландырырча, экология акциялага да тири кыатышабыз. Ол санда быйыл апрельде «Эсгеруноу терек бахчасы» акцияны чеклеринде беш участокда саулай да тогуз гектарда 16 минг терек салынганды. «Экология» миллет проектни чеклеринде бардырылган «Агъачланы сакълайык» акцияга кёре Чегем шахарны ара орамында саулай 0,5 гектарда 1,5 минг терек орнатылганды, дейди Токълуланы Омар.

Агъач - табийгъатны эм магъаналы шартларындан бириди. Ол дуняны солуу алган ёпкелери болгандан сора да, жашау тийишли халда барырына себеплик этеди. Сёз ючюн, мында жаныуарланы, кюрт-кюмурсханы, бактерияланы 80 проценти жашайды эм иги кесек битим ёседиле. Ала хауаны, сууну тазаладыла, жерни семиртгичле бла байыкъландырадыла. Социал-экономика жаны бла магъаналары бек уллуду. Болсада жыл сайын жер жюзюнде жылга 7,3 миллион гектар агъач кырылады. Бу жаны бла болум Россейде да иги туююлду. Былай барса, адам улу 80 жылдан агъачсыз кыаллыкъды.

Дагыда агъачлага аслам хата ёртенле саладыла. Сёз ючюн, Россейде жылга 1,5 - 15 миллион гектар кюеди. Бююнлюкде Къабарты-Малкъарны агъач мюлклерини ишини хайырындан республиканы агъач фондун сакъларча, байыкъландырырча, уллу эмда кыйын иш бардырылады. Эркинликсиз файда тюшюрор амалтын агъачла кырылмагъанлары, аруула, заранлы кюртла онгламагъанлары эм от тюшюп уллу хата салмагъаны да аланы хайырынданды.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман

Кыйматлы жумушну тамамлагъанла

Элбрус Къабарты-Малкъарны эм саулай кыралны да тамаша жерлеринден бириди. Мында жерлени ондан бири неда тогуз минг гектары агъачлага жетеди. Тау бетледе асламысында нарат, кыйын терекле эм тюрлю-тюрлю юкюле ёседиле. Белгилисича, табийгъатха агъачны магъанасы бек уллуду-тамырлары жер кечмезча, суу таламазча себеплик этедиле, кыар эм таш юзюлсе да тыадыла.

Агъачны сакълау эм байыкъландырыу борчну 1986 жылдан бери «Эльбрус» миллет парк толтурады. Учрежденияны ишини хайырындан Бахсан ауузуну иги кесек жеринде бююнлюкде да табийгъатны кийик тюрсюню сакъланады.

Миллет парк бир кыауум участокдан кыуралады - турист рекреацияга, эл мюлкге бёлюнген зонала эм бир тюрлю иш бардырырча эркин этилмеген энчи сакъланган жерле. Бююнлюкде мында кыыстау кыонак юйле,

кафеле, сатыу-алыу точкала ишленедиле. Солугъанланы, тау лыжачылары, экскурсантланы эм альпинистлени да санына танг кыошулганды. Ол а табийгъатха уллу ауурлукъ салады. Аны ючюн, паркны келечилери агъач фондха хата жетмезча, терекле кесилмезча, жарамгъан жерледе кыурулуш эмда башха ишле этилмезча кёз-кыулак болгъанлай турадыла.

Турист-рекреация объектлени асламысы Минги тауну этегине жууукъда - Нейтринодан Азау талага дери саулай 37 минг гектарда орналадыла. Ол себепден агъач мюлкню инспекторлары обходланы жартысындан кёбюсюн мында бардырадыла. Графикге кёре рейдле Огъары Бахсанни эм Огъары Малканы участкаларында ётедиле. Мында хауа болумну хатасындан агъача заран жетсе неда адам бузукълукъ этсе, тинтирча оператив кыауум да ишлейди. Аманлыкчыла административ жууапха тартыладыла.

Болсада, табийгъат байлыкъланы сакъларча жаланда бир тюрлю чекле салыу эмда жууапха тартыу азды. Ол себепден паркны келечилери турист маршрутлада, кафе-леде, тюкенледе, солугъан жерледе экологияны магъанасыны юсюнден профилактика халда тюбешиуле, ангылатыу ушакъла ётдюредиле. Тёгерек-башны тазалыкыда тутарча, низамлык сакъланырча школчуланы санындан кыуралган волонтерла да иги болушадыла. Ала экология бла байламлы суботниклеге эм башха акциялага да тири кыатышадыла.

Паркны ишчилери агъачны айнытырча, санитар болумну игилендирирча жумушлары да заманында тамамлайдыла. Кыаты желле, кыар, таш юзюлюп, ырхы келип, чирип аугъан тереклени кетерип, аланы орунуна питомникде ёсдюрюлген терекчилени орнатадыла. Бусагъатда мюлкню кесини аслам назы терекчилери барды.

Дагыда от тюшмезча аслам эс бурулады. Бу жумушну оператив халда тамамларча, энчи кыауум ишлейди. Ала техника, оборудование эм башха керек затла бла да тынгылы жалчытылыныпдыла.

Миллет паркны сакълагъанланы кыауумуна Залим Едоков башчылык этеди. Аны бла ишлегенлени кёбюсю Эльбрусдан эм башха кыоншу эллендиле. Ала сынамылары болганды эм иш кёллю специалистледиле. Башха-башха жыллада агъач мюлкню айныууна уллу кыйын салгъан-

ланы тизмесинде Миллет паркны таматасыны орунбасары Чочайланы Маликни, кырал инспекторланы Кыайгырмазланы Юсюню, Гюлюйланы Дуданы, Нёгерланы Казбекни, Жаппуланы Алийни бла Рашидни, Байдаланы Хакимни, Сотталаны Зекерияны, Кулчаланы Хабибуллахны, Хаджиланы Солтанны, Ёзденланы Билялны, Ахматланы Рамазанны, Уяналаны Магометни эм башхаланы сагъынырча боллукъду.

Анатолий ТЕМИРОВ

Леван кеси да көп экспедициялагъа къатышханды, къонакълагъа жол кӛргюзтӛп, таулада кыйынлыклагъа тӛшгенлени кӛтхарыргъа болушханды. Сӛз ючюн, Алексей Гермагенов башчылык этген экспедиция 1933 жылда Минги тауну тийресинде кыйын болумгъа тӛшгенде, анга болушлукъ этерге жаланда ол баргъанды.

Бу сейир къадарлы адамны юсюнден хапарны манга аны туудугу Шауаланы Ахмат бир тӛбешгенибизде айтхан эди. Алгын, кюнлени биринде, Чегем ауузда бир бушуулу иш болгъанды: уучула уугъа чыкыгъан кезиулеринде сакълык болмагъаны хатасындан сванлы Маргиани таубий атауудан бир адамны ӛлтӛрген эди. Къан алыу, дерт жетдириу деген болмаз ючюн, эки жаныны да къартлары, эрттегили тӛрени хайырланып, бир бирлерине жесирге сабийлени берген эдиле. Леван деген жашчык Чегем ауузунда атаууладан бирине алай бла тӛшгенди.

Хапаргъа кӛре, Леван 1880 жылда туугъанды. Жесирликни болжалы озуп, 25 жылдан сора ол келишимге тийишлиликде артха, Сванетиягъа къайтыргъа керек эди. Алай озгъан кезиуде аны жашауунда кӛп тюрлениуле болгъандыла, алай бла уа келишимни излемлери толтурулма кыалгъандыла. Леванни малкъарлы тишируу ӛсдӛргенди. Таулуланы араларында ӛсген жаш малкъарлыланы битеу жашау тӛрелерин билгенди, ислам динни алгъанды.

Сванетиядан жуууклары келип, аны ата журтуна ӛтирге оноу этгендиле. Алай ол ары барыргъа унамагъанды. Жууук адамлары уа кӛч бла алып кетгендиле. Болсада ол тау артындан бери къачып, юч кере келгенди, ахлулары да хар жолдан аны артха алып кетип тургъандыла. Ахыр кере уа ол Тонгуз-Орунну башында къарлы тӛшлени юсю бла жалан аякълай окъуна келгенди.

Къачхынчыны ӛз ышыгына Орусбий улу жыйгъан эди. Анга иш да берип, кеслерини жашларындан башха кӛрмей, хар керегин да тапдырып, аланыча юйретгенди. Леванни атасы Маргиани, кӛп излей кетип, жашын дагыда табады. Таулу бий бла къаты даулашхандан сора аны бу жол да артха алып кетеди. Тифлисге ӛтип, патчах

журту да болмай къалыргъа ушай эди. Бахсан ауузну бийи аны кесини мюлкюню управляющий этеди.

Таубий ӛлгенден сора мюлкюне иелик этген ахлулары аны Тегенеклиде журтун Къочхарланы Къартлыкгъа сатхандыла. Леван анда алгынны ишинде къалгъанды. Къартлыкны жангыз жашы ӛлюп, бир ауукъ заман озгъандан сора Леван кесине юй бийчеге аны къатынын алгъанды. Къартлык ол дунягъа кетгенден сора уа, аны битеу мюлкюне ие Леван болгъанды. Аны къолундан кӛп зат келгенди.

Аны таныгъанла айтханга кӛре, Леван огъурлу, тынч адам болгъанды. Ол андан болушлукъ излеп келгенлеге къолундан келгенича болушханды. Аны бла бирге уа Леван кесини алгынны ишин –Терс-Къолгъа келген жолоучулары, экспедицияланы жумушларын этгенлей тургъанды. Ол тюрлю жумушла уа аны мюлк жюрютюу ишине

Жыппа, адамла, къадарла

Таулуланы араларында ӛсюп, таулуланы жаныча кӛргенди

Малкъарлы жол кӛргюзтӛучюлени араларында атларын махтау бла айтдыргъан адамла болгъандыла. Сотталаны Ахияны, Хаджиланы Сейитни, Залийханланы Чокканы, Тилланы Юсюню бюгюнлюкде кӛпле эсгереди. Терс-Къолда жашап тургъан сванлы Леван Маргиани да аллайланы санында энчи жерни алады. Минги тауну тийресине келген жолоучула –алимле аны юйюню арбазында кеслерине керекли хар затны да табып тургъандыла. Таулагъа ӛрлеучюле, хакъ тӛлеп, аны арбазында чӛмюч-къашык, тюрлю-тюрлю кийимле, атла алып, жолгъа алай атлангандыла.

Минги таугъа жол кыйынды.

Былайда Замуртаны жашы Ахматны юсюнден бир кесек айтыргъа сюеме. Онбеш жылы болгъанда, Ахмат юйюрю бла Терс-Къол посӛлкагъа кӛчӛп келгенди. 1968 жылда Терс-Къолда орта школну бошагъанлай окъуна, Къабарты-Малкъар кырал университетни спорт факультетине киргенди. Ол жылны кюз артында Ахмат Минги тауну тийресинде тау-лыжа спорт школда ишлеп башлагъанды, артда анда завучну, бир жылдан сора уа директорну къуллугуна салынганды. Ол иште Шауаланы Ахмат онбеш жыл ишлегенди.

1989 жылда аны «Эльбрустурист» ачык акционер общества баш специалист болуп ишлерге чакыргъандыла. Ол анда маршрут бӛлюмню начальниги болгъанды, ызы бла уа кӛп жылны директорну орунбасары, директору да болгъанды.

Аны башчылыгы бла Эльбрусну тийресинде кӛп турист маршрутла ачылгъан эдиле. Кавказ таулуланы баш сатырыны ауушларыны юслери бла баргъан юч маршрутну, Тызылда Къаялы тау сатырда атла да хайырланылгъан маршрутну, Минги тауну тӛрегине айланган эки маршрутну да биринчи болуп Шауаланы Ахмат ызлагъан эди.

1991-1993 жыллада «Эльбрустурист» фирманы жумушу бла Ахмат Финляндиягъа, ызы бла уа Тюркге командировкалагъа баргъанды, туризм жаны бла бирге ишлеуно къурау бла байламлы бир къауум вопросну тамамлагъанды. Ол ишни хайыры бюгюн- бюгече да шарт сезилгенлей турады.

Ахматны бирси къарындашлары да Минги тауну тийресинде тюрлю-тюрлю жерледе ишлегендиле, ишлейдиле. Аны айтханым, жашладан экиси ауушханды. Бизни бла ушагында ол былай деген эди:

«Биз барыбыз да ӛсюп келген тӛлюню юйретиуге уллу эс бурургъа керекбиз. Аны ючюн а бек алгъа акъылбалык болгъанланы иш бла жалчытыуно мадарлары этилирге тийишлидиле. Жаш тӛлю араны ишин тирилтмей да жарарык тӛююлдю. Мен кесим а Эльбрусну тийреси тутхулукъну, мамырлыкны, шӛхлукъну жолуна бӛтӛндә таукел тӛшерине себеплик этер ючюн, мындан арысында да къолумдан келгенни аямай кӛреширимке.

Бизни ахыр тӛбешиюбюзден сора тӛгел жыл да озмай, Ахмат жолда машинасы бла келе, Бахсан черекге кетип, ажымлы ауушханды. Аны мурадын, къарындашы Малик жашауда бардырып ючюн къалмайды. Дагыда ол спортну лыжа эмда фрирайд тюрлюсюнден да устасыды. Кӛп кере магъаналы эришулеге къатышып, чемпион деген атха да тийишли болуп келгенди. Бусагъатда ӛсюп келген жашланы бла къызланы усталыгына юйретеди.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Сванетияда Ушгули элден «Бызынги къабыргъаны» кӛрюмдӛсю.

аскерде къуллукъ этерге бередиде. Леван аскер къуллукъну битеу кыйынлыкларына сынагъанды, бир ненча аскер кампаниягъа къатышханды. Ол орус тилни да иги билгенди. Кесини борчларын бир тюрлю шарайыпсыз толтургъаны эмда жигитлиги ючюн Леван, кӛп да турмай, офицер чыннга тийишли болгъанды.

Тогъуз жыл аскерде къуллукъ этгенден сора, Октябрь революцияны кезиуонде, ол Бахсан ауузунда къайтып, кесини алгынны къонакъбайы Орусбий улунда келеди.

Леваннга кырк жыл болгъандан сора ол кесини жашаууну юсюнден сагыш эте башлайды. Билимлы росейли офицер бир тюрлю ырысысы,

арталлыда чырмаулукъ этмей эдиле.

Ол англиз, немис тилде да эркин сӛлешгенди. Тыш къыраллы къонакъла уа, ол энчиликге уллу эс бура, Леванни дайым излеп болгъандыла. Андан тышында да, ол малкъар, сван эмда орус тиллени да уста билгенди. Чырайлы, жыл саны келген адамла бла ариу тилли, аны тыш къыраллыланы араларында да намысы-сыиы бийикде жюрюгенди.

Совет къыраллы юстиция жаны бла биринчи наркому Н.В. Крыленко 1927 жылда Эльбруска ӛрлегенди. Аны битеу жюклерин 3800 метр бийикликге Леван кесини атлары бла чыгъаргъанды. Минги тауну бийик бетлеринде «Старый

кругозор», «Онбиреуленни ышыгы» деген жерледе ишленген мекамлада да Леванни кыйыны барды.

1934 жылда Минги тауну тийресинде СССР-ни Илмула академиясыны биринчи Эльбрус экспедициясы ишлеп башлагъан эди. Ол кезиуде уа Леван алимлени бек иги болушлукъчулары болгъанды, кесини «вездеходлары» - атлары бла – уллу эмда кыйын приборланы булутладан ӛргеде бийикликке жетдирип тургъанды.

1938 жылда уа Маргианилени юйюрлерине уллу кыйынлык келеди: «тройканы» оноуу бла Леван «халкыны душманлары бла байламлы болгъаны ючюн» тутулуп, Соловкиде тюрмеге жиберилгенди.

Фашистле Ленинградны къуршоугъа алгъандан сора, тутмакъла башларына эркин ӛтилген эдиле. Леванни юйюрю 1941 жылда кюз артында андан къагъыт алады. «Ючмюйюшлю» письмочукъда ол кесини юйюрюне: «Мен юйге барама», - деп жазгъанды, алай ол аны юсюнден ахыр хапар болгъанды.

Аны экинчи дуня урушну оту жутхан, юй бийчеси эрсиз, алты сабийи уа атасыз къалгъан кезиуде, Леваннга 61 жыл болгъан эди. Юйюрюни кичиси эм ийнагы уа, бек чырайлы Абидатчык, Шыкы элде туугъан Шауаланы Замуратха эрге барып, 1944 жылда биринчи сабийин тапханды. Жашчыкыгъа Залимхан деп атагъандыла. Эки жылдан сора уа анга эгизле, Исхакъ бла Анжела тууадыла. Юйюрюно 4-чю сабийи Ахмат эди. Дагыда юйюрге юч сабий- Асхат, Малик эм Хаким – къошуладыла. Къабарты-Малкъарда аладан жаланда бек кичилери Малик, бирсилери уа Орта Азияда туугъандыла.

ХУРМЕТЛЕУ

Хорламгъа итениулюклерин кёргюзтгендиле

КъМР-де ич ишле министр Василий Повлов ведомствону спортчуларын алгышлагъанды. Республиканы «Динамо» командасы самбодан эм аскер самбодан битеуроссей эришиуледе ючюнчю жерге чыкыгъанды.

Эришиуле быйыл 10-14 сентябрьде Вологдада бардырылгъандыла. Анга кыралны 25 регионундан 300 спортчу кыатышханды. Аланы араларында уа дунияны чемпионлары, спортну халкъла аралы усталары да болгъанларын айтырчады. Алай бла бизни спортчулагъа кючлю команда бла эриширге тюшгенди,

болсада ала хорламгъа итениулюклерин кёргюзтгендиле.

Василий Павлов команданы келечилери Азамат Кануковени бла Аслан Пшибиевни бу же-

тишим бла алгышлагъанды эмда мындан ары да жетишимле, хорламла тежегенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

СПОРТ

Къууандыргъан жетишимле

Бу кюнледе Анапа шахарда Киокусинкайдан Битеуроссей эришиуле бардырылгъандыла. Сермеш тутушуу искусстволардан онючюнчю Битеуроссей ачык оюнга жаш адамлары арасында кумитэ бла ката белюмледе ётгендиле. Анга кыралны 39 регионундан 589 спортчу кыатышханды. Ол санда бизни жерлешлерибиз да.

Роман Ким 55 килограмм аурлукъда алтын майдалгъа тийишли болгъанды. Доммакъланы Елена Канкулова (35 кг.), Беслан Тимижев (45 кг.) эм Аслан Шаов (80+ кг.) алгъандыла.

Спортчулары тренерле Насыплыланы Тахир, Амурбек Кармоков эм Мурат Захохов юретедиле.

ДОДУЛАНЫ Мадина.

Хамит бла Айшат ююр кырагъанларында, тамалардан бири: «Туугъанла да жаш болсунла, элибизге да баш болсунла!» - деп, алгыш этген эди. Биринчи жашлары Аслан болду, экинчилери - Осман, ючюнчюлери - Хасан. Асланны

жырларын айтады. «Аслан, сен жаланда бир халкъ жырны окъуна сакълаалсанг, ол бек игиди. Къолунгдан келгенни аяма.

Ёмюрледен бери жырланган жырларыбызны желмаууз заман жутуп барады. Суу юзmezде тас болгъанлай, ыз-

багылыргъа кюркыгъанла энди ары ышанып бара эдиле. Алай Османни да иш хакъы бийик туюл эди. Фая бир кюн келип: «Мени экинчи жашым да сатыу-алыу бла кюрешип башлагъанды, ахча этеди. Сен а Осман, Асланнга ушаш, бай боллукъ туюлсе!» - деди.

Къарындашлары ючюнчюсю Хасан а архитектор болду. Нальчикде ишленликге, элине келип, халкъны жыйып: «Келигиз, элни бир халгъа-ызгъа жыйышдырайыкъ. Хар ким не зат суйсе да, къалай суйсе да ишлеп турургъа жарамайды. Элни кесини сыфаты болургъа керекди. Юлешинген жерледе ишленрик юйлени проектлерин этерге хазырма. Хуналаны да бирча ишлейик. Бахчаларыбызгъа да къарайыкъ. Азмыды-кёпмюдю, болгъан жерибизни хайырларыгъа юйренейик», - деди. Сора эллиле тазаладыла орамланы, тюрлендирдиле хуналаны, юйлени тышларын да омакъ этерге кюрешилди.

Юч жаш, юч къарындаш - юч энчи жол. Фаяны сабийлери уа ахча ишлейдиле, алай бай болгъанлыкъгъа, бетлери уа жарымайдыла. Ахчаны къолларына жыйлагъанла бирде насыпларынын ычхындырып къоядыла...

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Жашау хаппа

Юч жаш - юч жол

школда окъуна жыргъа усталыгъы ачыкъланады. Вокал кружокгъа да жюрюй эди. Сора аттестатны алгъанлай, Культураны колледжине барыргъа умут этеди.

Къоншулары Фая: «Ажашханмы этгенсе? Ол айтханынг неди сени? Жырчы къайда не сом ишлерикди? Атынг да халкъда «жырчы Аслан» деп жюрюрюкдю...кюй-кюй. Андан эсе юрист бол неда экономист» - деди. Алай атасы Хамит: «Жюрегинг къайры тарта эсе да, ол жолну сайла», - деди. Аслан колледжден сора Санкт - Петербургда консерваторияны да бошاپ, анда ишлерге къалды. Жайда уа, тау элдеде аппала бла тюбешип, эрттегили жырлары жыя эди. Хамит да атасындан эшитген

сыз къуруй турадыла. Анга жюрегим бек къыйналады. Мени атам тойлада алай жырлаучу эди!» - деди Хамит жашына. Анасы Айшат да, кеси къобузчу болгъаны ючюн, къууана эди жашыны ишине. Къоншулары Фая уа: «Мени жашым а ахча ишлейди, сизни Аслан эски жырлары жаза айлангынчы!» - деди.

Осман а врачка окъуду. Сора элине келип ишлеп башлады. Алгын направление бла келип - кетип тургъан болмаса, эллилеге жарсыгъан, тынгылы специалист болмагъанды. Ол а больницагъа ремонт да этдирди, Нальчикде Саулукъ сакълау министрствогъа жюрюй кетип, мычымай жетген медицина болушлукъну машинасын да алды. Алгын эл больницада

Соруу-жууап

Излеуню жорукълары жангыртылгъандыла

Ахыр заманда социальный сетьледе тиширйу, сабий белгисиз тас болду, жаш юйден чыкыды да, энтта къайтмагъанды, табаргъа болушугъуз, деген жарсыулу билдириуле ни терк-терк кёресе. Аланы излегенде шёндюгю технологияла хайырланыламыдыла, сёзге, телефон къайда болгъанын ачыкылагъан системала?
Алим, Къашхатау.

Соруугъа жууапны КъМР-ни прокуроруну тамата болушлукъчусу **Сотталаны Жанна** береди.

- Быйыл 12 июльда кючюне «Оператив-излеу ишни юсюнден» федерал законнга этилген тюзетиуле кючюне киргендиле. Алагъа тийишлиликде, мобильный операторла, тас болгъан инсанни излеген органы башчысыны бегимине таянып, аны телефону къайда болгъанын юсюнден шартланы (геокация) сюдно эсгертиулер болмаса да берирге борчлу этилгендиле.

Алай изленген инсан тас болгъан кезиуде сора кимге селешгенини, аны телефону къайда болгъанын юслеринден шартла техника каналдан алынырыкъдыла. Болсада 24 сагъатны ичинде аны юсюнден сюд органлагъа белгили этерге керекди.

Акыылбалык болмагъан, неда саулугъуна кёре чекленген онглары болгъан инсан тас болгъан кезиуде уа башында белгиленген шартланы жаланда аны законлу келечисини ыразылыгъын алгъандан сора ачык этерге боллукъду. Излеу жумушла башлангандан сора 48 сагъатны ичинде тинтиуленни бардыргъан органы оноучулары быллай техника мадарла хайырланыуну юсюнден сюдно эркинлигин алыргъа тийишлидиле.

АБДУЛЛАХЛАНЫ Фатима жазып алгъанды.

ЭСЕПЛЕ

Бир ненча рейд ётгенди

Кырал автоинспекторла жолда жюрююню кюркыуусузлугъу жаны бла бир талай рейд бардыргъандыла. Бу кюнледе аланы эсеплери белгили этилгендиле.

Алай бла «Кюркыуусуз бау» энчи операцияны кезиунде 400 бузукълукъ ачыкъланганды. Ала барысы да административ жууапха тартылгъандыла.

Тинтиуледен белгили болгъаныча, водитель кюркыуусуз бауну такъмаса, аварияны кезиунде юч кере ачыды.

ауур жарала аладыла. Ма быллай ауур кезиулени азайтыр мурат бла кыураладыла быллай рейдле.

Кырал автоинспекторла кеф водителъени эмда машинаны жюрютюрге эркинликлери болмагъанланы ачыкълау жаны бла энчи операция да бардыргъандыла. Бир кечени ичинде эсирип неда машинаны жюрютюрге эркинлиги болмагъан жолгъа чыкыгъан 40 водитель тутулгъанды. Аладан 16-сы руль артына эсирип олтургъанды.

Биринчиден, машина къагъышханда. Экинчиден а, бауну такъмагъан адам чартлап, машинаны рулюна, неда мияласына урулургъа боллукъду. Ючюнчюден а, адамны ич санлары тебедиле.

Асламында кюркыуусуз бауну хайырланмагъанла аварияны кезиунде башларын, кёкюреклерин ачытадыла, аякълары сынады, башха

ла неда медицина тинтиуледен ётерге унамагъандыла.

Республиканы хурметли жамауаты! Водитель кеф болгъанын юсюнден белгили болса сизге, неда жолда биреулен кесин кюркыуулу жюрютсе, аны юсюнден бу телефон номерлеге селешип билдирирге боллукъду: **8 (8662) 495062, 961000, 911096** неда **102**.

Бизни корр.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатлары эм КъМР-ни Парламентини Аппаратыны келечилери Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутаты **КАРДАНОВ Мурадин Сафрайловичге** аны къарындашы **КАРДАНОВ Альберт Сафрайлович** ауушханы бла байламлы уллу бушуу этип, къайгъы сёз бередила.

«Балкария» кырал фольклор-этнография тепсеу ансамбльни солистлери Шаулары Рамазан бла Жанатайланы Ирэна.

Авиабайпампык

Нальчикден Стамбулгъа — тюзюллей

Быйыл 3 сентябрьден Нальчикден самолёт бла тюзюллей Стамбулгъа учаргъа онг барды. Авиарейсни «Nordwind» компания бардырады. Тюркге Boeing 737-800 самолётда баш, орта эм байрым кюнледе учаргъа боллукъду. Аны юсюнден бизге КъМР-ни Транспорт эм жол мюлк министерствосундан билдиргендиле. Стамбул Тюркню эм уллу шахары-

баш кюн 9 сагъат 45 минутда, орта кюн 22 сагъат 45 минутда учадыла. Нальчикден рейс баш кюн 13 сагъатда, байрым кюн а 2 сагъатда болады. Жолгъа 2 сагъат бла 15 минут къоратылады.

«Nordwind» авиокомпанияны тарихлерине кёре, билетни багъасы 3900 сомду. Алай толу билдириуню компанияны сайтында алыргъа

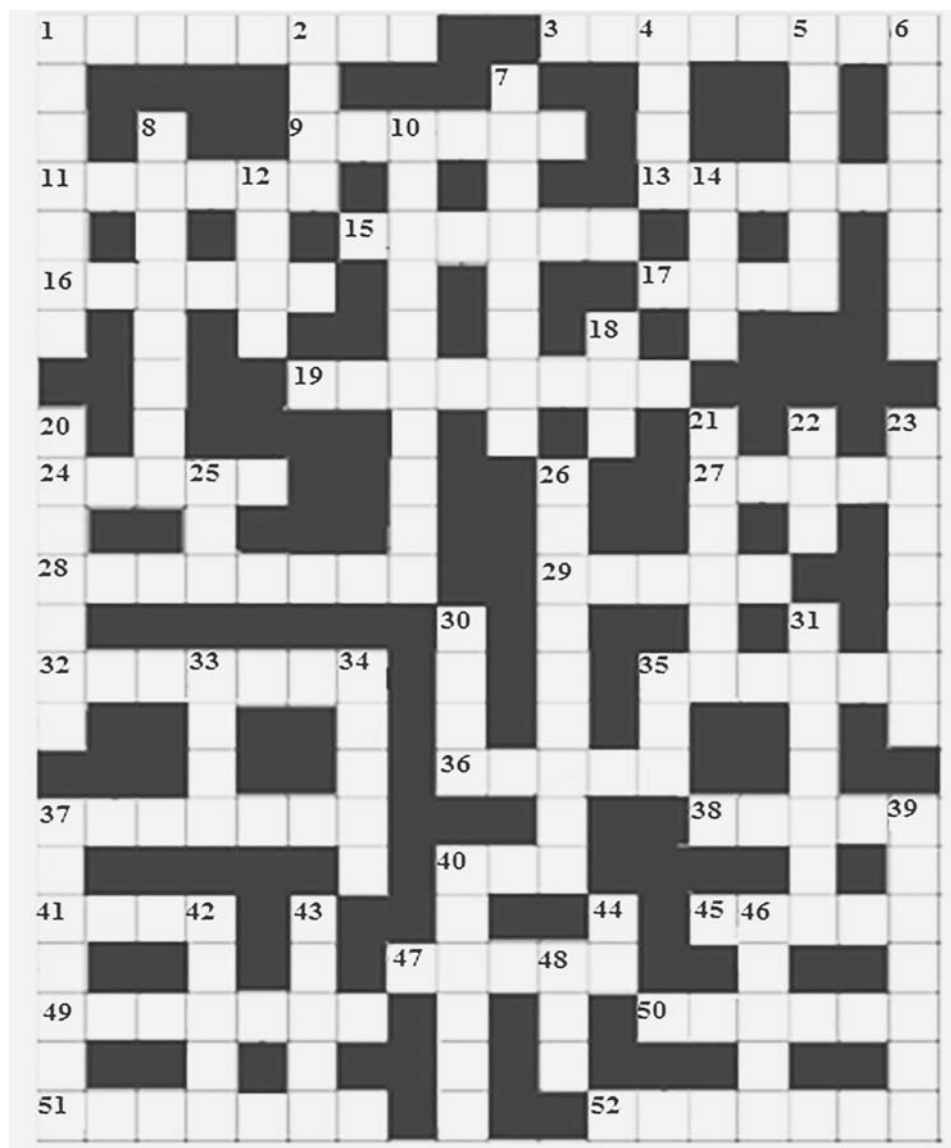

ды, ол кыралны экономика, турист арасыды. Анда эки аэропорт барды: «Стамбул» халкъла аралы эмда Сабих Гёкчен атлы. Аладан адамланы жюрютген пассажир транспорт иги айныгъаныны хайырындан рейслени бирге келишдирирге тынч болады. Стамбулдан Нальчикге самолётла

боллукъду: www.nordwindairlines.ru. Нальчикни аэропортуну сайтында «Рейслени тизмеси» бёлюмде да басмаланыпдыла тийишли шартла: <http://nalchik-airport.ru/>.

ТИКАЛАНЫ Фатима
хазырлагъанды.

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 1. Узун сабаклы пол. 3. Минги тауда суукъда ёсген пол. 9. Улоуну жюрютген. 11. Композитор Байчеккуланы 13. Тауукъ сюекчик бла оюн. 15. Бёрюню бир иши. 16. Жамауатдан къачып айланган адам. 17. Аллахха айтылган тилекни ахыр сёзю. 19. Жукъгъа кёлу жарашмагъан адам. 24. Кырал жорукъ. 27. Бий кытыш даражалы адам. 28. Айдабол улу орус патчахха биргесине баргъан горжю патчах. 29. Чекни белгилеген къазык. 32. Сюрюу кече кылычу жер. 35. Байлыкдан тоймагъанлык. 36. Тейри кылычыны сыфаты. 37. Келепен. 38. Бийге, байгъа тёлеу. 40. Анда сакъланады эс дейдиле. 41. Терк жайлыуучу, картох, тамыр ашаучу кьурт. 45. Ушок. 47. Таууну миллет суусабы. 49. Биринчи таулу режиссёр Геляланы 50. Артыклыкъ этиу. 51. Гошяхны жумушчу кызы. 52. Кийик.

ЁРЕСИНЕ: 1. Бизге бек жуукъ респуб-

блика. 2. Этиллик ишлени тизмеси. 4. Юй хайуан. 5. Къумач. 6. Ол тюзлюкге къажауду. 7. Телисине аралып тургъан. 8. Батырлыкъ. 10. Ол заманда юйде болургъа керексе дейдиле нарт сёзде. 12. Бир къауум адамны тёлеусюз болушлугу. 14. Кёгет. 18. Баш иеси ёлген тишируу. 20. Эркинлик. 21. Жарагъа ол тездюрмейди. 22. Юйню чырагъы. 23. Жангы келинни аллына тагъылуучу жабыу. 25. Сагъыш. 26. Чегем ауузунда тау, къая. 30. Кысха заман. 31. Жомакъда тубеген, адамгъа ушагъан узун чачлы жан. 33. Ийманысиз адам. 34. Алгын юйлени аны бла сюртгендиле. 35. Суу жагъада ашалгъан бийик жер. 37. Къанатлы. 39. Къоруучу. 40. Сютню башы. 42. Биреу ёлгенден сора аны мюлкюне ие болгъан. 43. Таулу сабийле аналарына алай да айтыучудула. 44. Тартылгъан мирзеу. 46. Адамны кыйнагъан. 48. Бузулмаз сёз.

ГАЗЕТНИ 109-чу НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 2. Къалабалык. 6. Байкъуш. 7. Балас. 9. Байрам. 10. Къууат. 11. Жабалак. 13. Саугъа. 17. Сура. 18. Хамам. 20. Улак. 22. Акъла. 23. Атлы. 24. Улоу. 25. Оноу. 27. Уста. 28. Таула. 29. Лифт. 30. Къарча. 32. Айланма. 35. Табак. 40. Илишан. 41. Анала. 42. Лейсан. 43. Ырахатлыкъ.

Ёресине: 1. Байлау. 2. Къошчу. 3. Бала. 4. Къабакъ. 5. Жарсыу. 7. Бота. 8. Сыра. 10. Къурманлыкъ. 12. Алма. 14. Аясузлукъ. 15. Каганат. 16. Чурумла. 17. Сылау. 18. Халат. 19. Малка. 21. Къанат. 26. Жула. 31. Резина. 33. Июга. 34. Мача. 36. Борсукъ. 37. Къанлы. 38. Къалак. 39. Жара.

Газетни келир номери 22 сентябрьде чыгъарыкъды.

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительство

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин кьоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа «КъМР-Медиа» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды.
Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда кьол салынады. 20.00 сагъатда кьол салыннганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Мусукаланы Сакинат - дежурный редактор, Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасарлары; Зезаланы Лида (1,2,3,9-чу бетле), Тёппеланы Залина (4,10,11,12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1252 экз. Заказ № 2091
Багъасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru